

ISSN 1407-6403

Polak
na Łotwie

№ 1 (139) 2023

**WIZYTA
PREZYDENTA
ANDRZEJA DUDY
NA ŁOTWIE**

W dniach 31 stycznia – 2 lutego z oficjalną wizytą na Łotwie przebywał Prezydent RP Andrzej Duda.

Str. 16-19

SPIS TREŚCI

Polski Dom w rytmach życia	5
Zabawa karnawałowa	6
160 rocznica Powstania Styczniowego	7
Studniówka na Łotwie	8
Wystawa „Korony i kubizm”	9
Łukowiaci w Dyneburgu	10
Walentynki w Domu Polskim	10
Zapusty na Łotwie	11
Dokument o zbrodniach na Ukrainie	14
Wojna oczami dzieci	15
Aleksander Zygmunt Myszkowski – Polak zasłużony dla Łotwy ...	20-21
Święto Pieśni i Tańca już w lipcu	22
Pięciobój wiedzy humanistycznej w Domu Polskim w Dyneburgu	23
Polskie filmy na Łotwie	24
Konkurs piosenki estradowej	25
Szpakowski w Rydze	26
Szklana wystawa w Łotewskiej Akademii Sztuk	27
Polskie programy już niedługo na Łotwie	29
Łotewska bajka polskich dzieci	31

103 rocznica Kampanii Łatgalskiej

Sto trzy lata temu przeprowadzona została operacja „Zima” – przykład unikalnej współpracy dwóch państw walczących o niepodległość. Naczelnny Wódz Rzeczypospolitej Polskiej Marszałek Józef Piłsudski podjął decyzję o zaangażowaniu Polski na wschodnich krańcach ziem łotewskich.

Str. 4

Śladami I wojny światowej na Łotwie i Litwie

W styczniu 2023 r. dobiegł końca transgraniczny projekt „Stworzenie szlaku turystycznego oraz wystawy o dziedzictwie I wojny światowej w celu przyciągnięcia zwiedzających na pogranicze” zrealizowany w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Interreg Łotwa-Litwa.

Str. 12-13

Fundacja
POMOC POLAKOM
NA WSCHODZIE
im. Jana Olszewskiego

PROJEKT FINANSOWANY ZE ŚRODKÓW KANCELARII PREZESA RADY MINISTRÓW W RAMACH KONKURSU POLONIA I POLACY ZA GRANICĄ 2023

Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów

Redaktor naczelny:
Ryszard Stankiewicz

Zespół redakcyjny:
Krystyna Kunicka
Stanisław Januszkiewicz

Korekta tekstów:
Henryka Jachimowicz

Współpraca:
Tomasz Otocky

Łamanie stron:
Ludmiła Pisarewa

Zdjęcia:
Eugeniusz Ratkow
Ryszard Stankiewicz
Henryk Meinert

Adres redakcji:
ul. Warszawska 30,
LV-5404,
Daugavpils, Łotwa
tel./fax:
+371 65454595

Druk:
SIA „Latgales druka”

Materiałów niezamówionych (tekstów, zdjęć, dokumentów) redakcja nie zwraca.

Zastrzegamy sobie prawo skracania i adiacji tekstów niezamówionych i listów oraz zmiany ich tytułów.

Redakcja nie odpowiada za treść ogłoszeń.

Wspominamy wyzwolenie Dyneburga

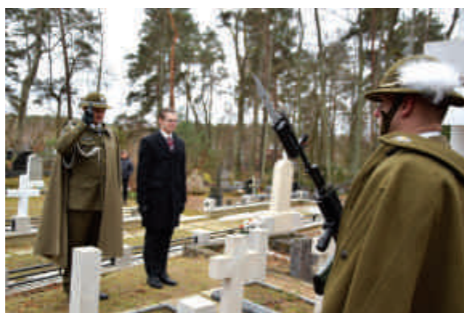
Sto trzy lata temu przeprowadzona została operacja „Zima” – przykład unikalnej współpracy dwóch państw walczących o niepodległość. Naczelnny Wódz Rzeczypospolitej Polskiej Marszałek Józef Piłsudski podjął decyzję o zaangażowaniu Polski na wschodnich krańcach ziem łotewskich.

U schyłku 1919 r. zawarto porozumienie z dowództwem naczelnym Armii Łotewskiej, które było efektem działalności attaché wojskowego przy Poselstwie Polskim w Rydze, kpt. Aleksandra Myszkowskiego. Udana Kampania Łatgalska, która trwała zaledwie miesiąc, pozwoliła wypędzić bolszewików i scalić wszystkie regiony Łotwy w jedno niezawisłe państwo.

Uroczystość poświęcona wyzwoleniu Dyneburga odbyła się 4 stycznia 2023 r. pod krzyżem polskich legionistów na Słobódce w Parku Wolności. Wartość honorową wystawiła XI Zmiana Polskiego Kontyngentu Wojskowego na Łotwie oraz 34 Batalion Łotewskiej Gwardii Narodowej. Lokalnym Polakom towarzyszyli Konsul Rzeczypospolitej Polskiej na Łotwie Mariusz Podgórski, attaché obrony płk Tadeusz Słomczewski, zastępca attaché obrony ppłk Sławomir Kłosowski, dowódca PKW Łotwa mjr Daniel Fac oraz zastępca dowódcy 34 Batalionu Łotewskiej Gwardii Narodowej mjr Valerijs Baranovskis.

Prezes Związku Polaków na Łotwie Ryszard Stankiewicz podkreślił wagę minionych wydarzeń i bohaterstwo żołnierzy, którzy zapłacili za wolność najwyższą cenę – oddali swe życie. Mjr Valerijs Baranovskis zaznaczył, iż bez pomocy Wojska Polskiego przeprowadzenie operacji „Zima” byłoby niemożliwe, ponieważ dowództwo RP na tę operację przeznaczyło trzydzieści tysięcy żołnierzy, a Armia Łotewska w tamtej chwili dysponowała tylko dziesięcioma tysiącami żołnierzy.

Hołd żołnierzom polskim oddano również przy pomniku dowódców wojsk polsko-łotewskich – marszałków Józefa Piłsudskiego i Edwarda Rydza-Śmigłego oraz generałów Pēterisa Valdemārsa Radziņa i Jānisa Balodisa. Następnie delegacja udała się na kwaterę

legionistów polskich w Ławkiesach, gdzie spoczywają żołnierze polegli w 1919 r. Wieńce i znicze złożono również na Grobie Nieznanego Żołnierza oraz na

Cmentarzu Katolickim przy krzyżu poświęconym żołnierzom poległym w walkach o niepodległość.

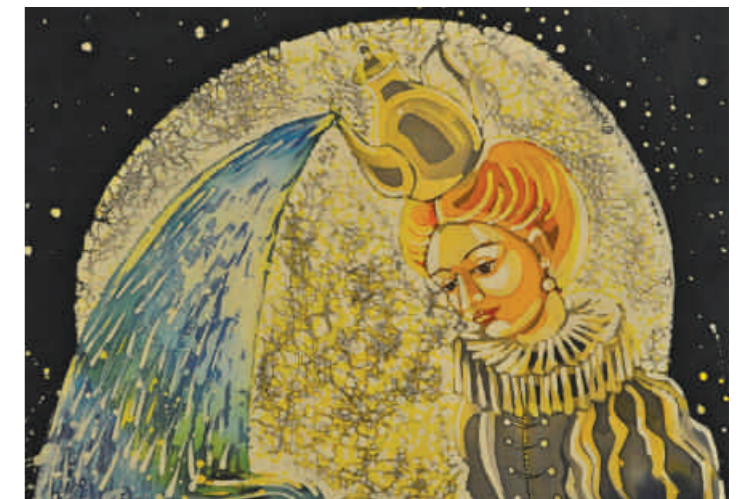
Polski Dom w rytmach życia

Pierwsza wystawa w galerii Domu Polskiego w styczniu 2023 r. zaskoczyła widzów bujnością kolorów oraz subtelnością wyrazu artystycznego. Na Warszawskiej zagościły prace Maiji Szulgi, artystki-malarki mieszkającej i pracującej w Krasławiu.

Maija Szulga zajmuje się grafiką, akwarelą oraz tkaniną artystyczną. Opanowała również technikę batikową. Tworzy biżuterię i lalki. Bierze aktywny udział w wystawach rękodzieła. Inspiracje twórcze artystka czerpie z podróży, ludzi i natury. Wykształcenie artystyczne Maija zaczęła zdobywać już w liceum w Rezekne, gdzie uczyła się na kierunku „Rękodzieło”. Następnie ukończyła studia magisterskie z zakresu sztuk plastycznych i pedagogiki na Uniwersytecie Daugavpilskim. Od dwudziestu sześciu lat pracuje jako nauczycielka w Szkole Artystycznej w Krasławiu.

Wystawa „Rytmy życia” przedstawia zbiór prac, wykonanych w technice batiku. Jest to technika zdobienia powierzchni za pomocą nakładanych kolejno warstw wosku i barwnika. Farbowanie zaczyna się od najjaśniejszego koloru. Zamalowuje się woskiem płaszczyznę, które mają pozostać w tej barwie. Następnie zanurza się całość pracy w kolejnym, ciemniejszym barwniku i powtórnie zamalowuje woskiem potacie, które mają pozostać w uzyskanym kolorze. Pod koniec procesu wosk jest wytapiany z tkaniny i pozostaje obraz. Do malowania tkanin używa się specyficznych farb przypominających akwarele. Ta indonezyjska technika pozwala na tworzenie nieprzewidywalnych, ciekawych prac. Seria obrazów na wystawie ukazuje filozoficzne rozważania artystki na temat życia kobiet i piękna natury.

Zabawa karnawałowa

W Gimnazjum Polskim im. Józefa Piłsudskiego w Dyneburgu 13 stycznia odbył się huczny i wesoły karnawał dla uczniów klas początkowych. Imprezę prowadzili wolontariusze Centrum Kultury Polskiej, którzy wcielili się w postacie elfów oraz detektywa. Na sali bawiło się ponad stu przebranych w barwne stroje dzieci.

Elfy przeprowadziły wesołą rozgrzewkę, ruchliwe zabawy, zadawały uczniom zagadki. Uczestnicy karnawału obejrzeli występ Zespołu Tańca Ludowego „Kukułeczka”. Następnie zawitał św. Mikołaj, który wspólnie z dziećmi zatańczył Labadę, a potem próbował zamrozić rozbawione towarzystwo. Impreza zakończyła się pokazem kostiumów, tworzeniem kartek dla elfów i św. Mikołaja oraz słodkimi prezentami. Każda z dziewięciu klas chciała zrobić pamiątkowe zdjęcie z animatorami.

Upamiętnienie Powstania Styczniowego w Dyneburgu

W Dyneburgu 27 stycznia odbywały się obchody 160 rocznicy wybuchu powstania styczniowego oraz 103 rocznicy zakończenia Kampanii Łatgalskiej i nawiązania stosunków dyplomatycznych pomiędzy Polską a Łotwą.

Do byłej stolicy Inflant Polskich przybyli: kierownik referatu administracyjno-finansowego Ambasady RP, radca Joanna Czartoryska, attaché obrony płk Tadeusz Słomczewski wraz z zastępcą ppłk Sławomirem Kłosowskim, prezes zarządu Fundacji "Pomoc Polakom na Wschodzie im. Jana Olszewskiego" Mikołaj Falkowski, wiceprezes Zarządu ZPB Marek Zaniewski, reprezentujący Wileński Miejski Oddział ZPL Walenty Wojniłto oraz Piotr Dmitrowicz, dyrektor Muzeum Kardynała Stefana Wyszyńskiego i Jana Pawła II. W towarzystwie prezesa Związku Polaków na Łotwie Ryszarda Stankiewicza, dyrektora Państwowego Gimnazjum Polskiego im. Józefa Piłsudskiego Haliny Smulko oraz innych przedstawicieli ZPL goście złożyli wieńce w symbolicznych miejscach pamięci.

W Twierdzy Dyneburg uczczono pamięć powstańców styczniowych na Łotwie i hrabiego Leona Platę – ofiary nieszczęsnego zrywu. Ten odważny człowiek podczas śledztwa wziął całą winę na siebie chroniąc innych uczestników powstania. Hrabia został stracony w Twierdzy Dyneburg 9 czerwca 1863 r. Monument upamiętniający powstańców został odsonięty w 2013 r. przez prezydentów Polski i Łotwy.

Delegacja upamiętniła również rocznicę zakończenia Kampanii Łatgalskiej. W tym dniu 102 lata temu Polska uznała niepodległość Łotwy – Witold Kamieniecki, delegat rządu polskiego, wręczył ministrowi spraw zagranicznych Republiki Łotewskiej Zigrīdowi Meierovicsowi notę dyplomatyczną, która stanowiła oficjalne rozpoczęcie stosunków dyplomatycznych. Rocznicę upamiętniono na kwaterze wojskowej w Ławkiesach oraz pod krzyżem legionistów polskich na Słobódce w Dyneburgu.

Matura za 100 dni!

Jedną z polskich tradycji, które nie istniały na Łotwie, jest studniówka – impreza organizowana sto dni przed maturą. Jej odpowiednikiem łotewskim jest „Wieczór” żetonów.

Tegoroczne studniówki na Łotwie odbyły się w lutym i w marcu.

Uczniowie dwunastych klas, a także klasy młodsze oraz samorządy uczniowskie, przygotowali wiele atrakcyjnych występów artystycznych. Były piosenki, tańce, filmy nagrywane przez uczniów, scenki z życia szkolnego odgrywane na żywo, podziękowania, kwiaty. Na uroczystościach nie zabrakło tradycyjnego poloneza. Maturzyści z Dyneburga zaskoczyli gości nietradycyjnymi strojami – imitacją filmu „Faceci w czerni” oraz choreografią z rytmemi nowoczesnymi.

Szkoły polskie na Łotwie cieszą się popularnością, reprezentują nie tylko wysoki poziom nauczania, lecz dbają także o język polski i kulturę. W roku szkolnym 2022/2023 wdrażana jest kolejna reforma edukacji. Zmiany dotyczą również egzaminów maturalnych. Dyrektor Państwowego Gimnazjum Polskiego im. Józefa Piłsudskiego w Dyneburgu Halina Smulko potwierdziła, iż polskie placówki edukacyjne są gotowe do zmian, tak z punktu widzenia metodycznego, technicznego, jak również z punktu widzenia kadry.

W polskich szkołach na Łotwie w roku szkolnym 2022/2023 naukę pobiera 1332 uczniów, a w klasach maturalnych jest siedemdziesiąt sześć osób.

W galerii Domu Polskiego w lutym można było oglądać niezwykłą, składającą się z koron i kubistycznych obrazów akrylowych wystawę pt. „Korony i kubizm” autorstwa Krystyny Kunickiej, tłumaczki, dziennikarki i aktywnej działaczki Związku Polaków na Łotwie.

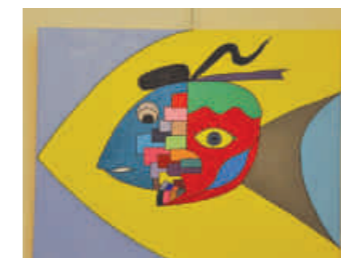
Krystyna urodziła się w Dyneburgu, studiowała anglistykę na Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, a na Uniwersytecie Daugavpilskim zdobyła kwalifikację tłumacza oraz stopień naukowy doktora filologii. Przez wiele lat badała język polski w Łatgalii i jest autorką książki pt. „Polacy i język polski w Łatgalii”. Jako osoba twórcza lubi realizować się w wielu dziedzinach.

Tworzyć korony mistrzyni tego rękodzieła opartego na wiankach do łotewskich strojów narodowych zaczęła wiosną 2017 r., kiedy udała się na warsztaty robienia koron do Preili. Już od pięciu lat powstają nowe dzieła, które są nie tylko piękne, lecz również praktyczne. Inspirację dla różnorodnych koron pani Krystyna czerpie w kulturze ludowej, przyrodzie, filmach i otoczeniu. Wykonuje korony również na zamówienie, np. ostatnio zrobiła koronę na bal firmy AVON. Po koronach zaczęły powstawać wianki i opaski. Artystka wykorzystuje materiały sztuczne oraz naturalne. Podstawą przeważnie jest drut oraz wszelkiego rodzaju koraliki. Korony powędrowały też do różnych zakątków Łotwy i krajów Europy.

Akrylowe obrazy wykonane pod wpływem kubizmu zaczęły powstawać

Korony i kubizm

w styczniu 2022 r. Pewnego dnia w Internecie Krystyna zwróciła uwagę na obrazy Picassa, zrobiła kilka własnych szkiców, a następnie postanowiła przenieść je na płótno. Tak powstał zbiór obrazów, które nie mają nazw. Autorka uważa, iż nazwa może sugerować widzowi, co powinien zobaczyć, a każdy człowiek może interpretować obrazy na własny sposób, przez pryzmat własnego doświadczenia. Barwne płótna przeważnie przedstawiają postacie dualistyczne, manifestując złożoność osobowości człowieka.

Łukowiacy w Dyneburgu

Kontakty gości z Łukowa, trzydziestodwutysięcznego miasta położonego mniej więcej w połowie drogi między Warszawą a Lublinem w województwie lubelskim, z Państwowym Gimnazjum Polskim im. Józefa Piłsudskiego, a zwłaszcza z Zespołem Tańca Ludowego „Kukułeczka”, sięgają 2006 r., kiedy Zespół „Łukowiacy” po raz pierwszy przybył do Dyneburga na Festiwal Folkloru Polskiego „Polski Folklor w Łatgalii”.

Goście z Łukowa do Dyneburga przybyli 10 lutego. Drużyna siatkarek łukowskich zagrała mecz międzynarodowy z uczennicami z gimnazjum polskiego. W zaciętej walce zwyciężyła drużyna łotewska składająca się z uczennic klas VII-XI.

Dyrektor I Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki i kierownik Zespołu „Łukowiacy” Grzegorz Rzymowski zaznaczył, iż Polacy przyjeżdżając na Łotwę od lokalnych Polaków uczą się patriotyzmu i podziękował za ciepłe przyjęcie. Goście udali się również do Domu Polskiego i Twierdzy Dyneburg.

Wizyta młodzieży z Łukowa była wspaniałą formą integracji uczniów i już wkrótce uczniowie z Dyneburga udadzą się z rewizytą do Polski.

Walentynki na słodko

W święto zakochanych w Domu Polskim zorganizowano warsztaty kulinarne „Szczypta miłości”.

Wzięli w nich udział uczniowie klas I, II oraz III Państwowego Gimnazjum Polskiego im. Józefa Piłsudskiego. Zajęcie poprowadziła organizator imprez kulturalnych, pasjonatka i wielka miłośniczka sztuki kulinarnej Swietłana Manohina. Pod okiem doświadczonej mistrzyni mali cukiernicy przygotowali cukierki z ciastek, wiórków kokosowych, orzechów i mleka skondensowanego. Każdy miał możliwość ładnie zapakować przygotowane słodycze. Mali kucharze zabrali je ze sobą, aby ucieszyć swych ukochanych.

Zapusty łotewskie i polskie

Zapusty, podobnie jak inne związane ze zmianą czasu święta, obchodzili Bałtowie, Skandynawowie, Celtowie oraz Słowianie. Najważniejsze święta miały związek z cyklem przyrody: zmianami pór roku i przesileniami. Polacy na Łotwie obchodzą Tłusty Czwartek, a Łotysze tradycyjnie obchodzili Zapusty, czyli Meteni 6 lutego. Z przyjściem chrześcijaństwa stały się one punktem pośrednim między Bożym Narodzeniem a Wielkanocą.

Tradycji łotewskich można było doświadczyć w wielu miejscach na Łotwie, w tym w Iłukszcie, gdzie 11 lutego gości bawili animatorzy lokalnego Centrum Kultury i Sztuki. Nie zabrakło pieśni, tańców, zabaw oraz przyrządzanej na to święto kaszy gotowanej na ognisku. Indra Madarniece, dyrektor centrum, opowiedziała, iż Zapusty zaczynano obchodzić na długo przed Środą Popielcową. Tradycyjnie organizowano zabawy z orszakami przebierańców. Przychodzili i zwiastowali radość, odstraszały zimę. Dla Łotyszy najważniejszymi maskami był żuraw – symbolizujący mądrość i nadejście wiosny, śmierć jako koniec złego, niedźwiedź symbolizujący siłę oraz koza – przepędzająca zimne wiatry zimowe. Ciekawą tradycją było przynoszenie ze stodoły i innych budynków gospodarskich zepsutych rzeczy, np. zepsutych grabi lub podartych siodła i palenie ich w ognisku. Każdy domownik na kartce pisał coś, co chce zostawić w starym roku i wrzucał kartkę do torby

płóciennej. Dzieci i analfabeci, których było dużo postugiwali się sznurkiem, który przywiązywano do torby wymawiając szepem to, co się chce zostawić. Następnie gospodarz palił torbę w ognisku. Ogień nie był czymś strasznym, na odwrót był symbolem oczyszczenia.

Najhuczniejsze Zapusty polskie zorganizowało Centrum Kultury Polskiej w Dyneburgu tradycyjnie w Tłusty Czwartek – 16 lutego. Uczestnicy Zespołu Tańca Ludowego „Kukułeczka” odegrali spektakl „Zapusty! Zapusty!” pokazujący zabawę zapustną. Orszak przebierańców, w którym nie zabrakło kozy, niedźwiedzia, bociana śpiewał piosenki i prezentował tradycję ludowe przy stole uginającym się pod ciężarem pysznych dań zapustowych: racuchów, kaszy i kapusty ze skwarkami, ciast, pączków i chrustów. W barwnych ludowych strojach młodzież rozbawiła przybyłych na przedstawienie Polaków i gości. Po spektaklu widzowie udali się do saloniku pod gwiazdami, gdzie każdy mógł skosztować pyszne pączki.

W piątek 17 lutego przedstawienie „Zapusty! Zapusty!” powędrowało do Rezekne, gdzie obejrzało je uczniowie i nauczyciele Polskiego Gimnazjum im. Stefana Batorego. Następnie 21 lutego ZTL „Kukułeczka” wystąpił także w Państwowym Gimnazjum Polskim im. Józefa Piłsudskiego w Dyneburgu.

Śladami I wojny światowej na Łotwie i Litwie

W styczniu 2023 r. dobiegł końca transgraniczny projekt "Stworzenie szlaku turystycznego oraz wystawy o dziedzictwie I wojny światowej w celu przyciągnięcia zwiedzających na pogranicze" zrealizowany w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Interreg Łotwa-Litwa. Celem projektu, którego budżet wyniósł 731 000 EUR, jest zwiększenie ilości odwiedzających regiony przygraniczne Litwy i Łotwy wykorzystując dziedzictwo I wojny światowej.

W ciągu dwóch lat specjaliści do spraw turystyki z Centrum Informacji Turystycznej i Biznesowej w Jeziorosach na Litwie oraz z agencji „TAKA” powiatu Augšdaugavas na Łotwie opracowali koncepcję przyciągnięcia turystów na pogranicze obu państw. W okresie I wojny światowej właśnie na tych terenach przez kilka lat znajdowała się tak zwana linia frontu "życia i śmierci". Kierownik agencji „TAKA” Rolands Gradkovskis powiedział, iż nazwa powstała dlatego, że front, w odróżnieniu od innych miejsc, gdzie posuwał się dość dynamicznie, tutaj zatrzymał się i ponad dwa i pół roku znajdował się w jednym miejscu. Wiele osób zmarło, wiele osób walczyło o swoje życie, ale też zwyczajnie żyło w tym miejscu, o czym świadczą okopy, cmentarze i pozostawione artefakty.

Szlak turystyczny łączy obiekty rozproszone w okolicy Jeziorosów na Litwie oraz powiatu Augšdaugavas na Łotwie tworząc spójny łańcuch umocnień, który pokazuje ówczesne warunki i taktykę prowadzenia wojny. Składają się na niego następujące obiekty: Fortyfikacje 77 Dywizji Rezerwy Piechoty armii Cesarstwa Niemieckiego przy Jeziorze Laukasas, cmentarz żołnierzy niemieckich z okresu I wojny światowej we wsi Bartkiszki, dworzec kolejowy, stacyjny punkt ostrzału przy kolei w Turmontach, magazyn prochu i amunicji w okolicy wsi Tylže, blindaże punktu wsparcia armii niemieckiej we wsi Tylže, cmentarz żołnierzy niemieckich we wsi Szaki oraz miejsce stacjonowania brygady piechoty landwery, bunkier obserwacyjny pozycji artylerii i ochrony armii niemieckiej we wsi Kimbarciszki, bateria artylerii 77 Dywizji Rezerwy Piechoty armii niemieckiej pod Biruliszkami, bunkier sztabu 77 Dywizji Rezerwy Piechoty armii niemieckiej przy kościele w Ēģipte, bunkier obserwacji oraz karabinów maszynowych, kryjówka-bunkier wypoczynkowy oraz bunkier pozycji artylerii 77 Dywizji Rezerwy Piechoty. W Medumi jest kolekcja prywatna dziedzictwa I wojny światowej i krajoznawstwa lokalnego. Obecnie obiekty nie mają zastosowania militarnego i będą wykorzystywane do celów poznawczych i edukacyjnych, aby zgłębić historię inżynierii oraz zapoznać się z wspaniałą krainą jezior, która zaskoczy nie tylko miłośników turystyki wypoczynkowej, lecz także turystyki aktywnej.

Specjaliści opracowali i stworzyli dwie wystawy dedykowane I wojnie światowej – w miejscowości Medumi na Łotwie oraz w Turmontach na Litwie. W ramach projektu uporządkowano między innymi bunkier w miejscowości Ēģipte. Obiekt zamknięto, aby zabezpieczyć go przed wandalami, a turyści będą mogli do niego zajrzeć razem z przewodnikiem. Nieopodal można zobaczyć ruiny kościoła

protestanckiego oraz cmentarz żołnierzy niemieckich, wśród których pochowani są także Rosjanie.

W okresie I wojny światowej przebywanie obu armii na tych terenach było naprawdę czymś niesamowitym. Stacjonowało tu około dwustu tysięcy żołnierzy rosyjskich oraz około czterdziestu tysięcy żołnierzy niemieckich. Przywieźli nie tylko broń, lecz wszelkie artykuły użytku codziennego, aparaty fotograficzne i inne ciekawe wynalazki. Po obu stronach linii frontu budowano skomplikowane systemy umocnień z okopami, transejami i bunkrami. Armia Cesarstwa Niemiec tworzyła fortyfikacje z betonu, dlatego wiele obiektów zachowało się do dzisiaj. Mieszkańcy nadal natykają się nowe świadectwa jednej z największych wojen w historii ludzkości – znajdują części broni, łuski po pociskach, elementy mundurów oraz przedmioty użytku codziennego. Rosjanie budowali bunkry i okopy z drewna, dlatego umocnienia nie zachowały się. W jednej z sal wystawowych Muzeum w Medumi stworzono imitację bunkra i okopów. Jest to fragment okopu z niewielką kryjówką, atrybutami z pola bitwy i manekinami żołnierzy.

Muzeum I Wojny Światowej w Medumi powstało w odnowionym budynku w centrum miejscowości obok urzędu gminy. Oprócz okopów są tutaj wystawy o miejscowości Medumi przed wojną, o jej historii. W jednej z sal można zgłębić historię I wojny światowej. Zadbano nie tylko o artefakty i ciekawe opowiadania, lecz także o efekty audiowizualne, które zapewnią zwiedzającym możliwość wczucia się w atmosferę pola bitwy. Bilet wstępu dla uczniów, emerytów oraz

studentów kosztuje 0.5 €, dla osób dorosłych 1.00 €. Usługi przewodnika w muzeum dla grupy do 10 osób – 4.50 €, dla grupy do 30 – osób 7.00 €. Oferowane są również warsztaty edukacyjne dla uczniów (3.00 € od osoby).

Kierowniczka projektu, Jana Kezika powiedziała, że w ramach projektu przygotowano lokalnych przewodników, którzy będą mogli oprowadzać wycieczki po muzeach oraz w terenie. Zakupiono także 20 rowerów zwykłych oraz 10 rowerów elektrycznych, dostosowanych do rozmaitych potrzeb gości. Będzie można je wypożyczyć (wynajem rowerów zwykłych 2.00 €/h; wynajem rowerów elektrycznych 3.50 €/h).

Szlak, którego łączna długość może wynosić do 99 kilometrów można modyfikować i dostosowywać do potrzeb turystów przy pomocy aplikacji, wybierając kolejność zwiedzania siedemnastu obiektów. Twórcy mają nadzieję, że realizacja projektu przyczyni się do rozwoju socjalno-ekonomicznego pogranicza, pozwoli zwiększyć atrakcyjność regionu dla mieszkańców, przedsiębiorców i turystów.

Udając się szlakiem śladów I wojny światowej należy zabrać ze sobą paszport lub dowód osobisty, założyć odpowiednie ubranie i obuwie, zabrać ze sobą zapas żywności i wody. Można także skorzystać z usług doświadczonych przewodników (usługi przewodnika w terenie na wycieczce rowerowej grupa do 10 osób 15.00 €/h; grupa do 30 osób 20.00 €/h).

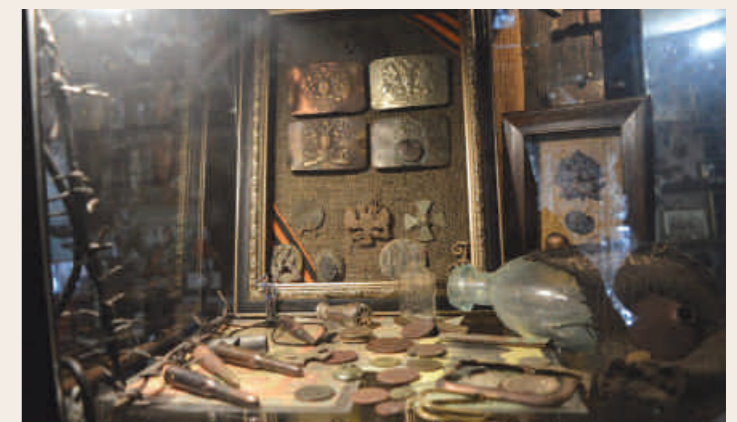

Ekspozycja poświęcona I wojnie światowej w Medumi

+371 26274123
info@ww1route.lv
Alejas iela 20, Medumi, Medumu pagasts,
Augšdaugavas novads

Ekspozycja poświęcona I wojnie światowej w Turmontach

+370 62023114
info@ww1route.lt
Tilžēs g. 21, Turmantas, Zarasu r.

Dokument o zbrodniach na Ukrainie

Z inicjatywy Ambasady RP na Łotwie 21 lutego w Domu Unii Europejskiej odbył się pokaz filmu „Wymazać Naród (Erase the Nation)”, wstrząsającego dokumentu o rosyjskiej zbrodni na dziedzictwie kulturowym Ukrainy, wyreżyserowanego przez Tomasza Grzywaczewskiego. Pokaz poprzedziło specjalne nagrane przesłanie reżysera oraz przemówienia gości m.in. chargé d'affaires a.i. Ambasady RP na Łotwie Łukasza Cudnego.

Film „Erase the Nation” w reżyserii Tomasza Grzywaczewskiego jest dokumentem pokazującym zniszczenia na dziedzictwie kulturowym Ukrainy dokonane przez wojska Federacji Rosyjskiej od 24 lutego 2022 r. w produkcji zostały pokazane celowe zniszczenia ukraińskich zabytków od Lwowa poprzez Czernichów, Iwanków, Kijów, Charków, aż po Izium i Bohorodczne na wschodzie Ukrainy. Zbrodnie dokonywane na dziedzictwie kultury świeckiej i sakralnej, od zabytków archeologicznych po współczesne biblioteki i szkoły. Wypowiedzi ukraińskich przedstawicieli świata kultury pokazują obraz celowej walki barbarzyńskiego najeźdźcy z ukraińską tożsamością, walki, za którą ukraińscy bohaterowie oddają życie.

Na terytorium Ukrainy przed wojną istniało ponad 5 tys. muzeów, 65 rezerwatów historyczno-kulturalnych i ok. 170 tys. zabytków, w tym siedem obiektów światowego dziedzictwa UNESCO. Tylko w ciągu pierwszych dziesięciu miesięcy wojny Ministerstwo Kultury i Polityki Informacyjnej Ukrainy zarejestrowało ponad 800 przypadków zniszczeń dokonanych przez wojska rosyjskie na dziedzictwie kulturowym Ukrainy. Liczba ta z każdym dniem rośnie, a i tak nie obejmuje wszystkich obszarów i zniszczeń.

Film pokazuje również sposoby zabezpieczania i próby ochrony niszczonych obiektów, jak i skalę pomocy, jaka jest i będzie potrzebna do ochrony i odbudowy dziedzictwa kulturowego znajdującego się na terenie Ukrainy. Film „Wymazać Naród” jest dostępny także na platformie

WOJNA OCZAMI DZIECI

W Domu Polskim 24 lutego zagościła wystawa dziecięcych rysunków "Mamo, ja nie chcę wojny!". Wystawa została zrealizowana przy współpracy Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej na Łotwie, Ambasadą Ukrainy i władzami Rygi. W październiku zaprezentowano ją na placu przed ryskim Centrum Kongresowym, naprzeciwko Ambasady Rosji.

Na planszach przedstawiono historyczne rysunki polskich dzieci z 1946 r., będące zapisem ich przeżyć z czasu II wojny światowej i okupacji niemieckiej w latach 1939-1945, przechowywane w Archiwum Akt Nowych w Warszawie oraz współczesne rysunki dzieci ukraińskich, związane z wojną toczącą się obecnie w Ukrainie, gromadzone na portalu internetowym Mom I see war.

Uroczystego otwarcia wystawy w Dyneburgu dokonał Konsul RP na Łotwie Mariusz Podgórski. Zwracając się do obecnych podkreślił, że wojna jest wielkim złem, której ofiarami zawsze padają dzieci. Podkreślił podobieństwo historycznych i współczesnych prac. Dzieci rysują czotgi, samoloty zrzucające bomby, pożary i eksplozje. Rysują rannych i zabitych, zrujnowane domy, mogiły. Rysują siebie i swoją rodzinę, rysują ewakuację i ucieczkę. Ale rysują też nadzieję i swoje marzenia na przyszłość.

Obecnie w zasobie Archiwum Akt Nowych w Warszawie znajduje się ponad 7000 rysunków. W większości są to prace o tematyce wojennej tworzone w odpowiedzi na konkurs ogłoszony w 1946 r. w tygodniku „Przekrój”. W ramach wciąż rozwijającego się ukraińskiego projektu Mom, I see war zebrano ponad 10 000 rysunków o wojnie i pokoju w Ukrainie.

WIZYTA PARY PREZYDENCCKIEJ RP W RYDZE

W dniach 31 stycznia – 2 lutego z oficjalną wizytą na Łotwie przebywał Prezydent RP Andrzej Duda z Małżonką Agatą Kornhauser-Dudą.

Pierwszego dnia Para Prezydencka spotkała się z łotewskimi Polakami. Podczas kameralnej uroczystości w Kurii Arcybiskupa Prezydent RP wręczył odznaczenia państwowe osobom zasłużonym dla spraw polskich na Łotwie: za wybitne zasługi w działalności na rzecz społeczności polskiej i zachowania polskiego dziedzictwa kulturowego w Republice Łotewskiej Krzyżem Komandorskim Orderu Zasługi RP odznaczono Arcybiskupa Zbigniewa Stankiewicza; za wybitne zasługi w rozwijaniu polsko-łotewskich stosunków, za popularyzowanie wiedzy o historii polsko-łotewskich relacji Krzyżem Oficerskim Orderu Zasługi RP odznaczono profesora Eriksa Jekabsonsa; za wybitne zasługi w działalności na rzecz środowiska polonijnego w Republice Łotewskiej, za promowanie polskiej kultury i tradycji narodowych Krzyżem Oficerskim Orderu Zasługi RP odznaczono Prezesa ZPŁ Ryszarda Stankiewicza; za zasługi w działalności na rzecz środowiska polonijnego w Republice Łotewskiej Złotym Krzyżem Zasługi wyróżniono tłumacza i literaturoznawcę, Mariana Rizijsa (pseudonim Māris Salējs) oraz księdza Andrisa Ševelsa. Srebrnym Krzyżem Zasługi odznaczono dyrektora Państwowego Polskiego Gimnazjum w Rēzekne Olgę Burową, prezesa ORLEN Latvija Waldemara Mazurka, prezesa Stowarzyszenia na Rzecz Wspierania Relacji Polsko-Łotewskich „Silesia” Mariusza Dukę, kierownika Szkoły Niedzielnej Kultury i Języka Polskiego w Jēkabpils Jekaterinę Graholską-Krjukovską, referenta Wydziału Konsularnego Ambasady RP Ałtę Lipniagową, oraz nauczycielkę Polskiej Szkoły Średniej im. Ity Kozakiewicz w Rydze Vandę Jelinską-Platacę.

Nadając wyróżnienia państwowe Prezydent RP Andrzej Duda podziękował odznaczonym i powiedział, że nie zostały one dane na kredyt, lecz są efektem ciężkiej, wieloletniej pracy, ogromnego wkładu Polaków w codzienne umacnianie polsko-łotewskich relacji oraz podtrzymywanie na Łotwie polskiej tradycji, polskiej kultury – wszystkiego, co dla Polaków na ogromnie znaczenie. W swoim wystąpieniu Prezydent wspominał wspólną historię, a zwłaszcza Kampanię Łatgalską, kiedy w 1920 r. Polacy ramię w ramię z żołnierzami łotewskimi walczyli o Łatgalię po to, by ją obronić przed Sowietami.

Prezydent wręczył również flagi Rzeczypospolitej Polskiej instytucjom polonijnym. Otrzymały je: Związek Polaków na Łotwie, Stowarzyszenie na Rzecz Wspierania Relacji Polsko-Łotewskich „Silesia”, Polska Szkoła Średnia im. Ity Kozakiewicz w Rydze, Państwowe Gimnazjum Polskie im. Józefa Piłsudskiego w Daugavpils, Państwowe Gimnazjum Polskie w Rēzekne, Przedszkole Polskie im. Jana Płatera-Gajewskiego w Daugavpils.

W drugi dzień wizyty, 1 lutego, Prezydent Andrzej Duda wspólnie z Prezydentem Republiki Łotewskiej Egilsem Levitsem omówili kwestie bezpieczeństwa i wzmocnienia wschodniej flanki NATO, wsparcia dla Ukrainy, relacji dwustronnych oraz rozwoju infrastruktury. Polska i Łotwa stale wspierają Ukrainę i zabiegają o jak najszybsze przyjęcie Ukrainy do Unii Europejskiej. W obecności Prezydentów podpisano bardzo ważny dla Polaków łotewskich dokument – Polsko-Łotewski Program Współpracy Kulturalnej i Edukacyjnej na lata 2023-2026, który reguluje współpracę w kluczowych dla organizacji polskich kwestiach.

Z łotewskiej strony dokument podpisał Ilze Saleniece, podsekretarz stanu w Ministerstwie Oświaty i Nauki, natomiast z polskiej strony Paweł Jabłoński, podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych.

W Zamku Ryskim odbyła się ceremonia wymiany najwyższych odznaczeń państwowych. Prezydent Andrzej Duda wręczył Prezydentowi Republiki Łotewskiej Egilsowi Levitsowi Order Orła Białego, zaś Prezydent Egils Levits wręczył Prezydentowi Andrzejowi Dudzie Order Westharda. Ambasador RP na Łotwie Monika Michaliszyn, szef Biura Polityki Międzynarodowej Kancelarii Prezydenta RP Marcin Przydacz oraz Minister Małgorzata Paprocka otrzymali od Prezydenta Egilsa Levitsa Krzyże Uznania.

Prezydenci Polski i Łotwy złożyli kwiaty przed Pomnikiem Wolności – symbolem niepodległości Łotwy. Delegacji towarzyszyli lokalni Polacy i uczniowie Polskiej Szkoły Średniej im. Ity Kozakiewicz. Prezydent RP spotkał się z Przewodniczącym Saeimy RŁ Edvardsem Smiltēnsem oraz z premierem RŁ Krišjānism Kariņšem. Odwiedził też Muzeum Okupacji, a wieczorem odbył się oficjalny obiad wydawany przez Prezydenta RŁ Egilsa Levitsa i Małżonkę na cześć Prezydenta RP Andrzeja Dudy i Małżonki.

Pierwsza Dama Agata Kornhauser-Duda 1 lutego odwiedziła Polską Szkołę Średnią im. Ity Kozakiewicz w Rydze. Podczas wizyty Małżonka Prezydenta uczestniczyła w zajęciach, rozmawiała z uczniami, nauczycielami i rodzicami. Wyraziła podziw dla wieloletniej pracy Polaków w podtrzymywaniu polskości. Pierwsza Dama podkreśliła, że szczególnie docenia wysiłki polonijnych pedagogów, ponieważ ich nietatwa praca wymaga kreatywności, zaangażowania i przede wszystkim czasu. Dodała, że działalność polskich placówek edukacyjnych pomaga budować pozytywny wizerunek Polaków na Łotwie.

Młodzież szkolna we współpracy z ukraińskimi artystami przygotowała dla Agaty Kornhauser-Dudy występ artystyczny. Pierwsze Damy obu krajów udały się do Narodowego Centrum Rehabilitacji, aby odwiedzić żołnierzy oraz cywilów rannych w czasie wojny w Ukrainie.

W ostatnim dniu wizyty Prezydent Andrzej Duda wspólnie z Prezydentem Republiki Łotewskiej Egilsem Levitsem spotkali się ze środowiskiem eksperckim, przedstawicielami mediów, instytucji i organizacji pozarządowych, by porozmawiać o aktualnych wyzwaniach dotyczących bezpieczeństwa. Prezydent Andrzej Duda rozmawiał także z przedstawicielami Polsko-Łotewskiej Izby Przemysłowo-Handlowej oraz łotewskimi przedsiębiorcami. Ważnym punktem programu była wizyta na Uniwersytecie Łotewskim. Prezydent odwiedził Muzeum oraz historyczny karcer studencki dawnej Politechniki Ryskiej, w którym niegdyś kary odbywali również studenci Polacy. Rektor uczelni prof. Indriķis Muižnieks zaznaczył, iż wizyta Prezydenta RP na łotewskiej uczelni potwierdza ścisłą współpracę obu państw w dziedzinie szkolnictwa wyższego i nauki.

Aleksander Zygmunt Myszkowski – Polak zasłużony dla Łotwy

W Gimnazjum Polskim im. Józefa Piłsudskiego w Dyneburgu 27 stycznia 2023 r. odbył się przedpremierowy pokaz filmu dokumentalnego „Kapitan Myszkowski”. Dokument opowiada o kapitanie Aleksandrze Myszkowskim – oficerze, który doprowadził do realizacji operacji Zima i pomógł uwolnić Łatgalię z rąk bolszewików w styczniu 1920 r.

Aleksander Zygmunt Myszkowski¹ urodził się 28 lutego 1892 r. we Wsi Myszkowice koło Będzina. Ukończył szkołę realną w Sosnowcu i szkołę handlową w Będzinie. W 1911 r. podjął studia na Uniwersytecie w Liège (Belgia). Po powrocie do kraju w 1914 r. wstąpił do Legionów Polskich, do Polskiej Siły Zbrojnej, a następnie do Wojska Polskiego w listopadzie 1918 r. Działał w wywiadzie wojskowym. Został mianowany szefem sekcji „Wschód” w Oddziale II Sztabu Generalnego. W czasie polskiej ofensywy przeciwko bolszewikom w sierpniu 1919 r. kpt Myszkowski został skierowany do Rygi w celu organizacji współpracy wojskowej. Miał misję specjalną, przedostał się do Rygi i prowadził rozmowy z przedstawicielami Armii Łotewskiej, proponując pomoc Polski w pokonaniu bolszewików. Zwycięska ofensywa polsko-łotewska doszła do skutku na mocy porozumienia zawartego przez dowództwo naczelne Armii Łotewskiej oraz attaché wojskowego przy Poselstwie Polskim w Rydze kpt Aleksandra Myszkowskiego. Służbę na Łotwie kontynuował do marca 1921 r. Za zasługi dla Łotwy został uhonorowany Orderem Łačplēšis III klasy, Medalem 10 Rocznic Wojny Niepodległościowej i Orderem Trzech Gwiazd.

W kolejnych latach pełnił służbę w Wilnie, Tarnowie, Częstochowie, Równem oraz Toruniu. We wrześniu 1939 r. ptk Myszkowski dowodził armiami „Poznań” i „Pomorze”. Trafił do niewoli i do końca II wojny światowej przebywał w obozie Murnau. Po wojnie wyemigrował do Francji, a następnie do Brazylii. Zmarł 10 kwietnia 1956 r. w Mato Grosso w wyniku śmiertelnego ciosu zadanego przez bandytę.

Produkcję filmu umożliwiła Fundacja „Pomoc Polakom na Wschodzie im. Jana Olszewskiego”. Projekt został zrealizowany również dzięki dofinansowaniu Fundacji ORLEN, ORLEN Lietuva i Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej. Scenarzystą i reżyserem filmu dokumentalnego jest Maciej Dancewicz, ścieżkę dźwiękową wykonał znany na Litwie muzyk pochodzenia polskiego Rafał Jackiewicz.

Postać Myszkowskiego po raz pierwszy przybliżył Polakom na Łotwie prof. Ēriks Jēkabsons, zarówno w swych pracach naukowych, jak i tekstach do „Polaka na Łotwie” drukowanych w latach dziewięćdziesiątych. Ostatnio pomysł zajęcia się badaniem postaci Myszkowskiego zrodził się podczas jednej z rozmów na polskiej kwaterze wojskowej w Ławieksach. Przedstawiciele Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie im. Jana Olszewskiego”, Ambasador Rzeczypospolitej Polskiej na Łotwie Monika Michaliszyn i historycy

¹ Otoki T., Popławski K. (eds.), 100 Polaków zasłużonych dla Łotwy, Warszawa 2018.

zastanawiali się, czy możliwe jest spopularyzowanie postaci Myszkowskiego. Pierwszą próbą odświeżenia tematu był scenariusz spektaklu o Myszkowskim, który w 2022 r. został zrealizowany przez aktorów Teatru Polskiego w Wilnie, a następnie przyszła kolej na film. Rolę kapitana Aleksandra Myszkowskiego odegrał Łukasz Kamiński. Prezes Fundacji „Pomoc Polakom na Wschodzie im. Jana Olszewskiego” Mikołaj Falkowski powiedział, że celem inicjatywy było „wyciągnięcie z szuflady” w archiwach zakurzonej teczki kpt Myszkowskiego i pokazanie w jakich wydarzeniach historycznych wziął udział, co wykreował będąc głównym aktorem dwóch karkołomnych misji, których się podjął i działań, które realizował na zapleczu frontu wojny z bolszewikami. Właśnie wtedy ryzykując własnym życiem doprowadził do pierwszej umowy o współpracę wojskową podpisanej pomiędzy Polską a Łotwą. Był to unikalny na skalę regionu i całej środkowo-wschodniej części Europy sojusz wymierzony przeciwko bolszewikom w obronie własnej wolności.

Historycy wykonali ogromną pracę przygotowawczą w archiwach, wśród nich był także dr Piotr Dmitrowicz. W ciągu kilku lat, krok po kroku, zbierali dokumenty, świadectwa oraz informacje. Historyk porównuje tworzenie tego filmu do układania puzzli – każdy nowy element pokazuje inne kolory bohatera. Odkrywanie postaci Myszkowskiego było czymś niesamowitym i fascynującym. Trudnym zadaniem było „ożywienie” głównego bohatera, ponieważ związane z Myszkowskim dokumenty, to często suche raporty. Twórcy filmu chcieli przekazać emocje, które towarzyszyły jego misji i jego życiu.

Historyk Tomasz Roguski podkreśla, iż na początku nie było żadnych danych o rodzinie kpt Myszkowskiego, który po II wojnie światowej wyemigrował. Przez ludzi i przez Internet udało się w końcu znaleźć wnuczkę i prawnuka, od których uzyskano część zdjęć i niektóre dokumenty.

Pokaz filmu zgromadził lokalnych Polaków, ale przede wszystkim był skierowany do uczniów Gimnazjum Polskiego im. Józefa Piłsudskiego w Daugavpils oraz Gimnazjum Polskiego im. Stefana Batorego w Rezekne. Po pokazie odbyła się dyskusja z osobami zaangażowanymi w realizację filmu, którą prowadził współzałożyciel i

publicysta Ośrodka Medialnego „Wilnoteka”, wieloletni korespondent TVP na Litwie Walenty Wojniłto. Twórcy dokumentu opowiedzieli o wyzwaniach, trudnościach, ale też satysfakcji, która towarzyszyła poznawaniu postaci kapitana Myszkowskiego.

Premiera finalnej wersji filmu, który nadal jest uzupełniany dodatkowymi informacjami i dokumentami, odbędzie się jesienią 2023 r. na Łotwie, na Litwie oraz w Polsce. Twórcom filmu szczególnie zależy, aby film obejrzel młodzi ludzie, aby zobaczyli, co ich rówieśnicy robili 100 lat temu. Chcą zainspirować ludzi do refleksji, pokazać, czym jest imperializm płynący ze Wschodu i czym jest to zagrożenie, kiedy ktoś dybie na wolność i niepodległość kraju.

Święto Pieśni i Tańca już w lipcu

W Rydze w dniach 30 czerwca – 9 lipca odbędzie się największa krajowa impreza kulturalna – Święto Pieśni i Tańca. Organizatorzy zaplanowali ponad sześćdziesiąt imprez i koncertów, w których weźmie udział ponad tysiąc sześćset zespołów z Łotwy oraz ponad sto z zagranicy. W koncertach wystąpią także nasze polskie zespoły, które od lutego do kwietnia w całym kraju uczestniczyły w przeglądach.

Zastępca kierownika Działu Kultury Urzędu Miasta Daugavpils oraz kierowniczka Zespołu Tańca Ludowego „Laismeņa” Diāna Soldāne zaznacza, iż trudno jest wyrazić, czym Święto Pieśni i Tańca dla uczestników. Wspólne śpiewanie, wspólne tańczenie jest niesamowitym przeżyciem. Spotykają się przedstawiciele wszystkich dziedzin: orkiestry dęte, zespoły folklorystyczne, teatry amatorskie – wszyscy, którzy robią cokolwiek dla kultury łotewskiej. To jest największe święto, największa kulminacja, do której tancerze i śpiewacy przygotowują się przez pięć lat. Ostatnie dwa lata są

najbardziej napięte. Jest to największa nagroda. Nieustanne próby, ćwiczenia oraz udział w koncertach i przeglądach, na których jurorzy przyznają punkty i dyplomy uprawiające do udziału w Święcie Pieśni i Tańca.

Dyrektorka Centrum Kultury Polskiej w Dyneburgu i kierowniczka ZTŁ „Kukułeczka” Żanna Stankiewicz powiedziała, że istniejący do ponad trzydziestu lat zespół uczestniczył praktycznie w każdym takim święcie. Jest to bardzo prestiżowa impreza i w przeglądach startuje dużo zespołów. Wystąpić wśród tysięcy innych uczestników na największych koncertach, które gromadzą nawet do dwudziestu pięciu tysięcy tancerzy i chórzystów, marzy każdy amator. Jurorzy przyznali ZTŁ „Kukułeczka” najwyższą kategorię.

Aby pokazać różnorodność kulturową Łotwy, organizatorzy zaplanowali osobny koncert dla mniejszości narodowych w Parku im. Vermane. Wezmą w nim udział również chóry i zespoły polskie z różnych zakątków Łotwy. Święto Pieśni i Tańca zgromadzi około czterdziestu tysięcy uczestników, a organizatorzy spodziewają się ponad pół miliona widzów.

Uczniowie szkół polskich do boju

Centrum Kultury Polskiej nieustannie organizuje konkursy poświęcone ważnym zagadnieniom z dziedzin historii, sztuki i wiedzy ogólnej o Polsce. 24 lutego do Domu Polskiego przybyli uczniowie z Dyneburga i Rezekne, aby zmierzyć się w "Pięcioboju wiedzy humanistycznej".

W konkursie wzięło udział pięć drużyn: cztery z Gimnazjum Polskiego im. Józefa Piłsudskiego i jedna z Gimnazjum Polskiego im. Stefana Batorego. Organizatorzy przygotowali dwadzieścia zadań związanych z patronami 2023 r. w Polsce. Drużyny udzielały odpowiedzi na pytania o Wisławie Szymborskiej, twórczości Aleksandra Fredry, obrazach Jana Matejki, odkryciach i osiągnięciach Mikołaja Kopernika i Pawła Edmunda Strzeleckiego. Uczestnicy wykazali się znajomością wierszy, faktów historycznych oraz społecznych.

Poprawność odpowiedzi oceniało jury, w którym zasiadli Mariusz Podgórski, Konsul Rzeczypospolitej Polskiej na Łotwie, dr Krystyna Kunicka, tłumaczka i dziennikarka oraz Katarzyna Pieczuł, filolog i politolog, doktorantka Uniwersytetu Gdańskiego.

III miejsce zdobyła drużyna "Rezekne", II miejsce – drużyna "Krakowskie legiony", a największą wiedzę w pięcioboju wykazała się dyneburska drużyna "Kopernikańskie gwiazdy".

Młodzież do zmagania konkursowych przygotowali Maria Joanna Książek-Zamlewska, Marcin Bartnik oraz Sebastian Nowakowski, nauczyciele skierowani do pracy za granicą przez ORPEG.

Polskie filmy na Łotwie

Przedstawiciele polskiej fundacji dwanaście gwiazd już od kilku lat pokazują na Kresach ciekawe polskie filmy.

W Rezekne 28 lutego pokazano film „Kurier” – opowieść fabularną przybliżającą postać Jana Nowaka-Jeziorańskiego – kuriera i emisariusza Armii Krajowej w czasie II wojny światowej, a w pierwszy dzień wiosny w Domu Polskim w Dyneburgu odbył się pokaz filmu dokumentalnego Kingi Dębskiej „Tu się żyje”, który opowiada o pierwszym na Litwie hospicjum dla nieuleczalnie chorych, założonym przez siostrę Michaelę Rak. Twórcy odstawiają kulisy działalności placówki, przybliżają sylwetki pacjentów i pracowników. Dokument pokazuje ideę hospicyjną w praktyce i paradoksalnie, jak mówią twórcy, opowiada bardziej o życiu niż o śmierci.

Fundacja 12 Gwiazd, która umożliwiła organizację pokazów filmów na Łotwie i na Litwie, została powołana do wspierania polskich produkcji filmowych ze szczególnym naciskiem na produkcje o charakterze historycznym. Prowadzi także działania w zakresie upowszechniania kultury, sztuki, edukacji oraz wychowania wszechstronnego z uwzględnieniem polskiej historii, tradycji i wiary. Wspiera również działania na rzecz rozwoju artystycznego utalentowanych osób związanych z filmem i fotografią.

Jerzy Szkamruk, reżyser filmowy

Kadr z filmu "Tu się żyje"

Konkurs piosenki estradowej

W marcu tradycyjnie odbywa się Konkurs Polskiej i Łotewskiej Piosenki Estradowej. W tym roku wzięły w nim udział dzieci i młodzież z Daugavpils i Rezekne. Tę edycję zorganizowano 3 marca w Domu Polskim.

Zgodnie z regulaminem każdy uczestnik wykonał dwie piosenki – jedną w języku polskim i jedną w języku łotewskim. Dzieci przygotowały nauczycielki muzyki i pedagodzy wokalni Irena Iwanowa, Tatjana Wucane, Wiktoria Selicka oraz Alisa May. Występy młodych wykonawców oceniło jury, w którym zasiadały: wokalistka, autorka tekstów i kompozytorka Maria Jurkova, kierownik zespołu jazzowego Irina Grīnberte, dyrygent chóru „Promień” i wykładowczyni Szkoły Muzycznej Alina Łapińska, a także dziennikarka, tłumaczka i dwukrotna laureatka Konkursu Polskiej i Łotewskiej Piosenki Estradowej – Krystyna Kunicka. Większość wykonawców wybierało piosenki wesołe i nowoczesne, m.in. z repertuaru takich młodych piosenkarzy polskich jak Roksana Węgiel.

W pierwszej kategorii wiekowej, w której zmagaly się dzieci w wieku od 6 do 9 lat, III miejsce zajęła Katriona Užule z Daugavpils, II miejsce zajęła najmłodsza piosenkarka Amanda

Łapińska także z Daugavpils, a I miejsce powędrowało do Rezekne – największe wrażenie na jurorach w tej grupie zrobiła ośmiolatka Kira Kigitowicz. W drugiej kategorii wiekowej od 10 do 14 lat III miejsce zajęła Sofija Stole z Daugavpils, na II miejscu uplasowała się Alina Prokofjewa z Daugavpils. I miejsce w drugiej kategorii zdobył Kiril Briga z Rezekne. Jedenastolatek zdobył serca wszystkich jurorów i dostał najwyższe oceny. Uczestnicy Konkursu Polskiej i Łotewskiej Piosenki Estradowej otrzymali podziękowania, dyplomy oraz nagrody rzeczowe.

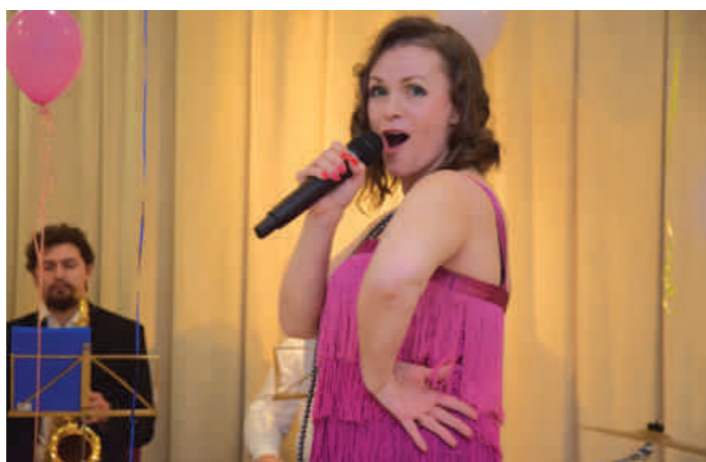
Prezent dla kobiet

W Międzynarodowy Dzień Kobiet 8 marca w Domu Polskim zorganizowano koncert piosenek polskich pt. „Jesteś najpiękniejsza wśród kwiatów”.

Miłośnicy kultury polskiej usłyszeli przeboje muzyczne przygotowane przez wokalistów zespołu „Barwy Daugavy” w muzycznej oprawie muzyków z Centrum Kultury Łotewskiej pod kierownictwem Arnoldsa Grinbertsa.

W wykonaniu kierownika zespołu Stanisława Jakowenki oraz solistek Krystyny Kunickiej, Angeliny Malcewej i Kornelii Łapkowskaiej zabrzmiały utwory z repertuaru Ewy Bem, Kaliny Jędrusik, Anity Lipnickiej, Katarzyny Sobczak, Bohdana Łazuki oraz Zbigniewa Wodeckiego.

Koncert był przeplatany kompozycjami instrumentalnymi w wykonaniu mistrzowskich muzyków Centrum Kultury Łotewskiej w aranżacji Arnoldsa Grinbertsa.

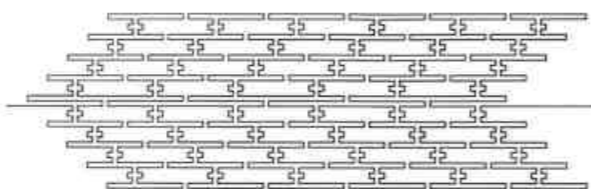
Szpakowski w Rydze

W Łotewskim Muzeum Narodowym 3 marca uroczycie otwarto wystawę prac Wacława Szpakowskiego.

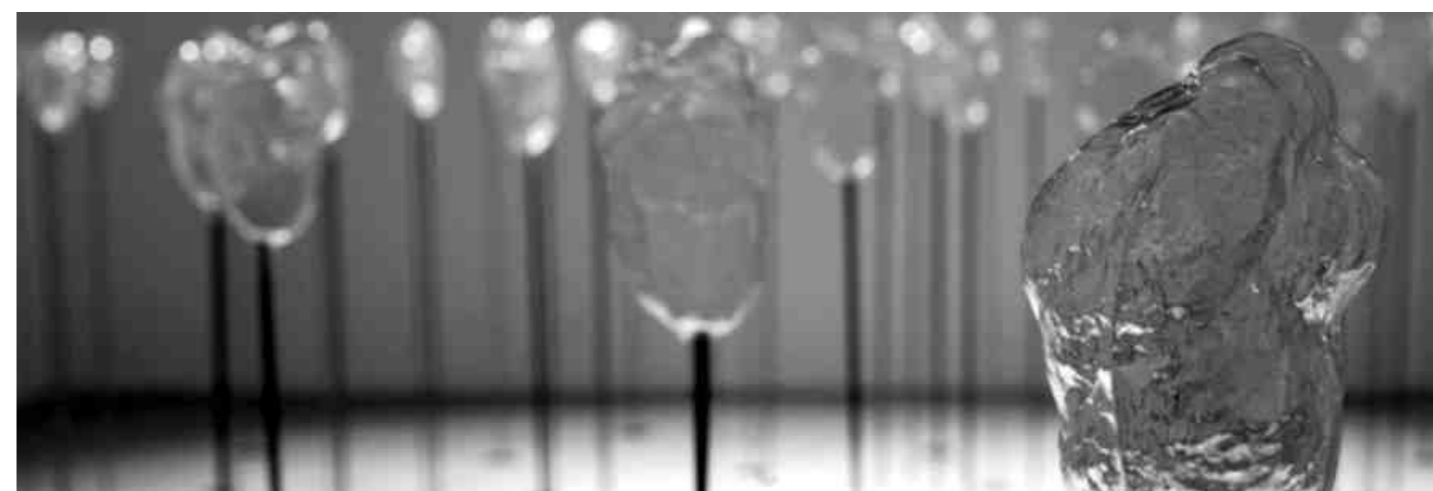
Współorganizatorami ekspozycji byli: Instytut Adama Mickiewicza, Łotewskie Centrum Sztuki Współczesnej oraz Muzeum Sztuki w Łodzi, a jej kuratorami: Jakub Gawkowski, Daniel Muzyczuk i Inga Lāce.

Wacław Szpakowski urodził się w 1883 r., a w wieku 14 lat przeniósł się wraz z rodziną do Rygi. Tam kontynuował naukę aż do ukończenia studiów z dyplomem inżyniera architekta. Zdobył także wykształcenie muzyczne, grał na skrzypcach, w okresie

ryskim, w orkiestrze studenckiej. Podróżował po całej Łotwie i gromadził rysunkowe oraz fotograficzne notatki z podróży, koncentrował się na architekturze i jej ornamentalnych detalach. Artysta z wykształcenia był architektem, lecz zajmował się również fotografią, rysunkiem, był twórcą systemu linii rytmicznych, polskim artystą awangardowym i pionierem abstrakcji geometrycznej. Wystawę otworzyli Solvita Krese, kierownik Centrum Sztuki Nowoczesnej, Magdalena Warejko, zastępca dyrektora Instytut Adama Mickiewicza, Joanna Czartoryska, chargé d'affaires Ambasady RP w Rydze. Niepublikowane dotąd materiały archiwalne artysty będą po raz pierwszy prezentowane w Rydze do 30 kwietnia. Projekt architektury wystawy, inspirowany labiryntowymi kompozycjami linearnymi Szpakowskiego, przygotowała Liva Kreisler, autorka takich wystaw jak „Notes ryski. Śladem linii Wacława Szpakowskiego”.

Linie rytmiczne

Szklana wystawa w Łotewskiej Akademii Sztuki

W dniach 9 marca – 6 kwietnia w wielkiej sali Akademii Sztuki Łotwy w Rydze można było oglądać wystawę prof. Pawła Nowaka pt. „Kwiaty i krew”. Znalazły się na niej prace z serii „Morfologia uczuć” i „Kwiaty”, zagłębiające się w kwestie życia i śmierci. Wystawa powstała we współpracy z Akademią Sztuk Pięknych w Warszawie i Ambasadą RP na Łotwie.

Paweł Nowak jest artystą wizualnym. Zajmuje się malarstwem, rysunkiem, instalacją i multimediami. Ukończył Wydział Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie i prowadzi Pracownię Malarstwa na Wydziale Grafiki. Jest pomysłodawcą „Coming Out. Najlepsze Dyplomy ASP w Warszawie”, dorocznej wystawy prezentującej najlepsze dyplomy z wydziałów ASP w Warszawie. W 2009 r. założył Galerię Salon Akademii w warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych. Pełnił funkcję prorektora ds. artystycznych i naukowych ASP w Warszawie.

Regularnie bierze udział w lokalnych i międzynarodowych wystawach i projektach artystycznych. Miał ponad 50 wystaw indywidualnych w Polsce, USA, Niemczech i innych krajach Europy. Prace z cyklu „Morfologia uczuć” są odlanymi w szkle ludzkimi sercami. Przymocowane do cienkich metalowych prętów na wysokości serca, reprezentują prywatną przestrzeń człowieka i jego stan emocjonalny, który może zmienić się w ciągu jednego uderzenia serca, gdy granice przestrzeni osobistej zostaną naruszone. Artysta wykorzystuje kruche materiały i korpus potężnych symboli, by opowiedzieć o bezbronności wobec czynników zewnętrznych.

Prace z serii „Kwiaty” przesycone są miłością, wiarą i nadzieją, uosabiają pojęcie wieczności. Seria składa się z mozaik wykonanych z płatków, w tym tych pochodzących z kwiatów pogrzebowych i ślubnych bliskich artysty osób.

Akademia Sztuki Łotwy od ponad dziesięciu lat współpracuje z Akademią Sztuk Pięknych w Warszawie.

Wielowarstwowość współczesności

W marcu w Domu Polskim zagościła kolejna wystawa z Polski. Autor prac Zenon Balcer jest wykładowcą Wyższej Szkoły Informatyki Stosowanej i Zarządzania pod auspicjami Polskiej Akademii Nauk w Warszawie.

Artysta ukończył Wydział Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, a stopień doktora sztuki uzyskał na Wydziale Grafiki i Sztuki Mediów Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu. Działa w obszarze sztuki nowych mediów łącząc cyfrową fotografię i wideo z tradycyjnymi technikami graficznymi. W swoich pracach stara się uchwycić to, co wyjątkowe i ulotne. Zenon Balcer jest zdobywcą wielu nagród i wyróżnień artystycznych. Brał udział w ponad trzydziestu wystawach indywidualnych i zbiorowych. Należy do Związku Polskich Artystów Plastyków Okręgu Warszawskiego i jest współzałożycielem Polsko-Norweskiej Platformy Fotograficznej Pixel. W Wyższej Szkole Informatyki Stosowanej i Zarządzania prowadzi Pracownię Animacji i Filmu Cyfrowego.

Grafiki Zenona Balcera przedstawione na wystawie "Wielowarstwowość" przedstawiają świat artystyczny korzystając z fotografii cyfrowej, doświadczeń pracy nad grafiką warsztatową, znajomości programów graficznych. Autor mówi,

„... iż poszukując nowych i nieoczywistych sposobów interpretacji świata, swoją uwagę koncentruje przede wszystkim na materii nieożywionej, obserwowanej z różnych perspektyw. Łącząc wiele ujęć jednego elementu, przesuniętych w czasie i przestrzeni, tworzy odrealnione i zrytmizowane prace o bogatej strukturze. Obrazowane w ten sposób obiekty zatracają swoją pierwotną formę, stając się zupełnie nowymi zjawiskami. Artysta stwarza sytuację, w której widz, zachęcany do porzucenia bezpiecznej pozycji obserwatora, staje się bezpośrednim uczestnikiem dzieła.

Rodzinne miasto w płótnach dyneburżanki

Dom Polski 9 marca zaprosił miłośników sztuki na otwarcie wystawy obrazów Żanny Orłowej.

Artystka urodziła się w 1972 r. w Dyneburgu. Już od wczesnego dzieciństwa marzyła, by zostać malarką, lecz zaczęła tworzyć dopiero 2019 r., kiedy w otrzymała w prezencie urodzinowym farby olejne i płótno. Zajął się malarstwem amatorsko. Autorka wystawy uwierzyła w swoje możliwości i zanurzyła się w magiczny świat tworzenia. Pierwsza wystawa indywidualna Żanny zagościła w Urzędzie Gminy Medumi w 2020 r. Obrazy zgromadzone na ekspozycji pt. „Miejskie pejzaże” przedstawia krajobrazy i najpiękniejsze miejsca miasta, które ujawniają uczucia artystki i sposób, w jaki postrzega otaczający ją świat.

Dyneburg to miasto, gdzie autorka urodziła się i dorastała. Codziennie spacerując ulicami, które zna od dzieciństwa, obserwuje grę kolorów i światła o poranku i wieczorem. Żanna Orłowa uważa, iż współdziałanie przyrody i świata stworzonego przez człowieka, tworzą prawdziwą magię kolorów. Każde drzewo i każdy budynek mają swoją historię. Każdy wschód i zachód słońca, który widzimy, już nigdy się nie powtórzy. Dlatego czasem, aby przyszło natchnienie, wystarczy tylko spojrzeć w okno i można zabrać się do pracy. Pozytywne emocje można czerpać z tego, co nas otacza.

Polskie programy już niedługo na Łotwie

W marcu Krajowa Rada Mediów Elektronicznych na Łotwie podjęła decyzję w sprawie włączenia programów TVP Info, TVP World, TVP Wilno i Belsat TV do wykazu programów, które mogą być reemitowane na terenie kraju.

Do tej pory jedynym zarejestrowanym na Łotwie programem Telewizji Polskiej był kanał TVP Polonia, lecz w ostatnim czasie TVP przy wsparciu Ambasady RP na Łotwie prowadziło intensywne działania, aby rozszerzyć swoją ofertę na rynku łotewskim i dotrzeć do możliwie szerokiej grupy zróżnicowanych odbiorców. Udostępnienie programów polskojęzycznych na Łotwie ma szczególne znaczenie dla mieszkających tutaj Polaków i osób pochodzenia polskiego. Ze względu na liczną mniejszość białoruską istotną będzie również dostępność programu Belsat TV.

Rejestracja nowych kanałów pozwoli na podjęcie współpracy z sieciami kablowymi Baltcom, Baticom, Netvision czy TET. Operatorzy średnio oferują nieco ponad sto kanałów, w tym około dwadzieścia pięć procent w języku łotewskim.

Po wybuchu wojny na Ukrainie zwiększyła się ilość programów w językach mniejszości narodowych, w tym w ukraińskim. Na Łotwie wciąż jest szeroki wybór programów w języku rosyjskim, dlatego zróżnicowanie oferty telewizyjnej jest mile widziane zarówno przez odbiorców jak i władze krajowe.

XVII Olimpiada Literatury i Języka Polskiego

W Polskiej Szkole im. Ity Kozakiewicz Rydze w dniach 30-31 marca odbywała się XVII Olimpiada Literatury i Języka Polskiego na Łotwie. Do zmagania przystąpiło trzynastu uczestników z Dyneburga, Rezekne i Rygi. Uczniów oceniali jury z Uniwersytetu w Białymstoku: prof. Anna Kiezuń oraz dr Barbara Olech. W inauguracji Olimpiady wziął udział Konsul RP na Łotwie Mariusz Podgórski.

Uczestnicy rozwiązywali trudne zagadnienia gramatyczne, pisali rozprawę problemową dotyczącą literackich przedstawień historii rodziny i historii narodu oraz odpowiadali na wymagające pytania wykładowców z Uniwersytetu w Białymstoku.

I miejsce zdobyła Alisja Lase (11 kl., Ryga), II miejsce – Kornelia Łapkowska (12 kl., Dyneburg), a III miejsce – Anastasija Savicka (11 kl., Rezekne).

Na podsumowaniu obecny był ksiądz Arcybiskup Zbigniew Stankiewicz - metropolita Rygi i prymas Łotwy.

Kolejne wyzwanie 19 i 20 kwietnia w Konstancinie pod Warszawą, gdzie laureatki wezmą udział w międzynarodowym finale prestiżowego konkursu i powalczą o tytuł laureata 53 Olimpiady Literatury i Języka Polskiego, a tym samym o

indeks wybranej polskiej uczelni na kierunku humanistycznym oraz wysokie stypendium naukowe.

Spotkanie aktywnej młodzieży polskiej

W ramach projektu „JESTEM LIDEREM” w Dyneburgu 24 marca odbyło się pierwsze integracyjne spotkanie uczniowskich parlamentów polskich szkół na Łotwie.

Do Państwowego Gimnazjum Polskiego im. Józefa Piłsudskiego przyjechali liderzy samorządów uczniowskich z Rygi i Rezekne. Inicjatorem i organizatorem spotkania była młodzież dyneburska, która wspólnie z opiekunem – wicedyrektorem Andrzejem Zaczinajewym, podjęła się

realizacji przedsięwzięcia. Z młodzieżą szkolną spotkał się także Konsul RP na Łotwie Mariusz Podgórski.

Parlamenty Uczniowskie są najwyższym organem samorządu uczniowskiego placówek edukacyjnych. Tworzą go wybrani w głosowaniu uczniowie. Zadaniem Parlamentów jest koordynowanie pracy samorządu, podejmowanie decyzji związanych z działalnością młodzieży na rzecz szkoły. Członkowie Parlamentu reprezentują szkołę na spotkaniach i uroczystościach.

Łotewska bajka polskich dzieci

W Domu Polskim 27 marca widzowie obejrżeli premierę nowego spektaklu na podstawie łotewskiej bajki ludowej „Dobro dobrem wynagradza”.

Reżyserka grupy teatralnej Agnese Laicane powiedziała, że przedstawienie opowiada o tym, jak ludzie mogą tworzyć wokół siebie lepszy świat, gdy są grzeczni i uprzejmi nawet wobec osób nieznanym. Celem inscenizacji było zwrócenie uwagi publiczności na to, jak mieszkańcy Ziemi dbają o przyrodę, zwierzęta oraz to, co ich otacza.

W przedstawieniu wzięli udział najmłodszy aktorzy z grupy teatralnej „Uśmiechnięta tęcza” – uczniowie klas I-II. Dla niektórych był to debiut bardzo udany, bo widzowie nie żałowali im oklasków. Dzieci doskonale wcieliły się w role i pokazały zgromadzonej publiczności, jak ważne jest wzajemne wsparcie.

